

INFORMACE K RÁMCOVÉ SMĚRNICI O VODNÍ POLITICE EU

GRÜNE LIGA e.V. Bundeskontaktstelle Wasser (spolkové kontaktní místo voda) 3. vydání – duben 2006

ZEMĚDĚLSTVÍ A RSV

Inventarizace podle RSV (Zpráva 2005) v povodí německých řek působivě dokládá, že k nejdůležitějším příčinám zhoršení stavu vodstva patří jeho zatížení zemědělskou činností. Dle souhrnu výsledků, které předložilo Spolkové ministerstvo životního prostředí, jsou to vzhledem k podzemnímu vodstvu v první řadě faktory jako zatížení dusičnany a dalšími pesticidy z různých zdrojů. Celkem z 85 % způsobují označení vodstva jako „at risk“. U řek představuje nejvýznamnější znečištění výstavba, chybějící průchodnost a zanesení živinami ze zemědělství. Poslední jmenované platí rovněž pro jezera a pobřežní vody jako hlavní příčiny pro označení „at risk“. Roli eutrofizace (zvýšená produkce řas) jako nadále nejdůležitějšího ekologického problému v Evropě zdůrazňuje také aktuální zpráva evropské ekologické agentury, která podíl živin vyplavených ze zemědělské půdy vyčíslila na průměrných 50-80 % celkové zátěže škodlivin (EEA Report 7/2005).

Pro Labe ukazují výsledky výzkumného sdružení BMBF (spolkové ministerstvo výzkumu) „Ekologie Labe“, že by vypracování strategie za účelem maximálního omezení úniku fosforu mohlo vést k dosažení dobrého ekologického stavu Labe (Behrendt et al., 2005). Celkové množství fosforu v Labi však v současné době obnáší ještě trojnásobek cílové veličiny 90 µg /l. Na základě různých scénářů byl rovněž prošetřen redukční potenciál zátěže dusíkem. Otázka, zda by stačilo maximální možné omezení – zahrnující zdanění dusíku, aby bylo dosaženo dobrého stavu i v pobřežním vodstvu, však zůstává otevřená. Ve značném rozporu k těmto úvahám o proveditelném snížení zátěže stojí ovšem méně ambiciózní úkony, o kterých se v současné době diskutuje při novelizaci nařízení o hnojení.

Druhý hlavní důvod pro označení „at risk“ představuje vedle zátěže živinami také omezení hydromorfologie. Je sice naprosto jasné, že toto omezení souvisí z velké části právě se zemědělským využíváním. V jak velké míře se na tom podílí, se však ve Zprávě 2005 blíže nespecifikuje.

Významnou slabou stránkou inventarizace je posuzování kvantitativního stavu vodstva, protože se ani v oblastech s kritickou vodní bilancí většinou vůbec neuvažuje o zařazení jako „at risk“ nebo přinejmenším „zkalené“. Tak byl například kvantitativní stav v povodí řeky Havel přes téměř celoplošně klesající hladinu podzemních vod ohodnocen jako dobrý. To se ovšem daří jen díky definiční smyčce: dosavadní odvodňování – které slouží většinou pro zemědělské účely – nebylo pokládáno za zátěžový faktor. Zohledněno rovněž nebylo prokazatelné poškození ekosystémů závisících na podzemním vodstvu, které podle RSV v konečném důsledku představuje rozhodující kritéria pro posuzování.

ZEMĚDĚLSTVÍ A RSV

SMĚRNICE EU O PROTIPOVODŇOVÉ OCHRANĚ

HLÁŠENÍ

KONTAKT/IMPRESUM

Možnosti zemědělské politiky

Výsledky inventarizace znovu dokládají, že subvenční politika musí do budoucna více přispívat k omezení zatížení vodstva, které způsobuje zemědělství. Jaký vliv má uspořádání podpory zemědělství v praxi, vyplývá jasně z toho, že příjmy zemědělských podniků jsou ze 44 % závislé na přímých dotacích a příspěvcích (podle výzkumného ústavu pro zemědělství; šetření pro rok 2002/2003). Podíl zemědělské podpory na dotacích EU pro Německo obnášel v roce 2004 s 6 miliardami euro téměř 52 %, což odpovídá 14 % rozpočtu EU (podle údajů na www.farmsubsidy.org).

Aby bylo možné sledovat vztahy mezi agrární politikou a cíli RSV, byla na začátku roku 2005 vytvořena v rámci procesu CIS na úrovni EU skupina „Strategic Steering Group WFD and Agriculture“ s britským předsednictvem. V úzkém spojení tak vzniká jako součást výzkumného záměru instituce Ecologic a Zemědělské university Warschau více podkladů a doporučení (k dispozici na www.ecologic.de). Tak byla vyhotovena i studie „WFD and Agriculture – Linkages at the EU level“, která poskytuje konkrétní podněty k tomu, jakým způsobem může být při prosazování programu ELER (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) uplatněna také ochrana vodstva. Již předem však zmírňuje příliš vysoká očekávání: „Program pro rozvoj venkova 2007 – 2013 může prosazování RSV podpořit, účinky lze ovšem předpokládat pouze v omezeném rozsahu“. Hlavní důvod je spatřován v příliš malém množství finančních prostředků pro ekologická opatření. Tuto obavu potvrzuje finanční předpoklad, který byl 17. prosince 2005 schválen Radou EU. Navíc se rysuje, že před „Midterm Review“ období podpory v roce 2008 nebude zohlednění cílů RSV přiznán žádný větší význam, protože plány povodí získají svoji hrubou podobu teprve během následujícího období podpory. *Tobias Schäfer*

Foto: S. Gunkel

EVROPSKÁ KOMISE NAVRHUJE SMĚRNICI PROTIPOVODŇOVÉ OCHRANĚ

Evropská komise zamýšlí předložit návrh Směrnice o protipovodňové ochraně ještě v prosinci 2005. Tomu předcházela Communication on flood risk management (COM(2004)472) z července 2004 a jednání na Expert Advisory Forum on Flood Protection v roce 2005. Evropská komise kromě toho vyzvala v období od 20. července do 14. září 2005 k internetové konzultaci o obsahu budoucí Směrnice o protipovodňové ochraně, jejíž výsledky poskytuje k nahlédnutí na http://europa.eu.int/comm/environment/water/flood_risk/index.htm. Pro rychlou pomoc při záplavách a jiných katastrofách již existuje v rámci EU Fond solidarity (usnesení Rady z 21. listopadu 2002). V 6. rámcovém výzkumném programu byl pomoci FLOODsite (www.floodsite.net) podporován také dosud nejobsáhlejší výzkumný projekt EU o povodních. V souvislosti s návrhem Směrnice o protipovodňové ochraně EU se Komise věnuje nyní také opatření pro zabránění a omezení rizik povodní. Směrnice se netýká pouze řek, ale také pobřežních oblastí. Informace k trvale udržitelné péči o pobřežní eroze jsou k dispozici na www.eurosion.org.

Jasně napojení na Rámcovou směrnici o vodě

Směrnice převezme přímo z Rámcové směrnice o vodní politice EU nejen některé definice, ale také např. kompetentní úřady pro povodí. Dále se počítá s úzkým prolínáním při sestavování map povodňových rizik a plánů řízení povodňových rizik, také co se týče časového plánu pro aktualizaci. Stejně jako RSV sleduje Směrnice o protipovodňové ochraně myšlenku spoluúčasti. Podílení veřejnosti má od roku 2015 probíhat v zásadě v jednom řízení spolu s RSV. K článku 21- Řídící výbor RSV má být přiřazeno poradenské grémium protipovodňové ochrany. Vodní ředitelé ostatně přemýšlejí, že do něj navíc začlení také výbory zabývající se pitnou vodou a dusičnany. Zajímavé je také propojení s územním plánováním (Návrh Evropské komise INSPIRE – COM(2004)516 z 23. července 04), kterým jsou členské státy vyzývány ke sladění svých postupů, což platí i pro rizikové zóny. Směrnice o protipovodňové ochraně má také napomoci k prosazování mezinárodních dohod jako např. dohody s Ekonomickou komisí pro Evropu (Economic Commission for Europe) do legislativy EU.

Mapy povodňových rizik – využití dosavadních zkušeností a přístupů

Evropská komise může být jen stěží pokládána za vynálezce protipovodňové ochrany. V rámci členských států existují příslušné více či méně propracované koncepty protipovodňové ochrany, zčásti již s rizikovými mapami. Také pro mezinárodní komise pro ochranu povodí řeky Rýna, Dunaje, Labe, Odry atd. je prevence proti povodním klíčovou záležitostí, které jsou věnovány protipovodňové akční plány a systémy včasného varování. Mapy a přístupy, které jsou již k dispozici, by tedy měly být nadále využívány. Rizikové mapy mají v budoucnosti upozornit na nebezpečí, která se vyskytnou při selhání infrastruktury protipovodňové ochrany. Vedle nebezpečí zaplavení by měla na těchto mapách být popsána i možná škoda.

Tam, kde je riziko pouze nepatrné, tedy kde může jen sotva dojít k povodni nebo kde se v případných zaplavených oblastech nachází pouze malé množství lidí či na vodu citlivých struktur, se mapy povodňových rizik vystavovat nemusí.

Řízení povodňových rizik

Nejlepším řešením je samozřejmě žádné riziko nepodstoupit nebo ho alespoň snížit. Pak následuje vlastní protipovodňová ochrana, přičemž směrnice není výslovně zaměřena na infrastrukturní technická opatření. Prostřednictvím předpovídání povodní a systémů varování má být včas zajištěna ochrana proti nebezpečí. Vzhledem k dosavadnímu průběhu diskuse v návrhu Komise nelze očekávat nijak podrobné úvahy o smyslu protipovodňových opatření z ekonomického hlediska.

Ecoflood Guidelines

Otázce, jak mohou být říční nivy využívány pro ekologickou protipovodňovou ochranu, se Závěrečná zpráva výzkumného projektu Ecoflood, který by financován Evropskou komisí, věnuje pouze okrajově. O níže položených řekách, rozšiřování záplavových ploch a vlivu dřevin na odpad vody se přece jenom zmínka najde; autorům však záleželo v první řadě na tom, aby představili jiné výhody obnovování niv a pravidelného zaplavení. Podrobně popisují například také možné negativní faktory jako jsou komáři a případné zatížení škodlivinami. Závěrečná zpráva je k dispozici na <http://lewis.sggw.waw.pl/ecoflood>.

Michael Bender

KONTAKT/IMPRESUM

GRÜNE LIGA e.V.

Michael Bender
Prenzlauer Allee 230
10405 Berlin

Tel: +49 / 30 / 44 33 91 -44 Fax: -33

E-Mail: wasser@grueneliga.de

Internet: www.wrrl-info.de

Redakce: Tobias Schäfer, Michael Bender

Překlad: Květa Šimková

3. vydání, duben 2006 – Výtisk 500 kusů

ARNIKA, Program Příroda

Kateřina Hlavatá
Chlumova 17
Praha 3, 13000
priroda@arnika.org

Tento projekt finančně podpořilo Spolkové ministerstvo životního prostředí a Spolkový úřad pro životní prostředí. Tyto instituce nenesou žádnou zodpovědnost za správnost a úplnost údajů ani případné narušení soukromí třetích osob. Názory vyjádřené v textu nemusí odpovídat názorům těchto institucí.

Umwelt
Bundes
Amt
Für Mensch und Umwelt